

Svenska 2. Uppväxtvillkor i språk och litteratur II

Swedish 2, Childhood and Adolescence in Language and Literature II, 15 credits

Högskolepoäng: 15

Kurskod: 6SV002

Ansvarig institution: Institutionen för språkstudier

Huvudområde: Svenska

Nivå: Grundnivå

Fördjupning: Högskoleexamensnivå

Betygsgrader: Underkänd, Godkänd, Väl godkänd

Utbildningsområde: Humaniora, Undervisning

Kursen läses inom lärarprogrammet.

1. Beslut om inrättande

Kursen är inrättad av fakultetsnämnden för lärarutbildning vid Umeå universitet och kursplanen har fastställts 200x-xx-xx att gälla från 200x-xx-xx.

2. Innehåll

Kursen ansluter direkt till Svenska 1 genom att behandla uppväxtvillkor i språk och litteratur ur ett språkligt, litterärt och didaktiskt perspektiv, men riktar blicken in mot andra genrer. I kursen studeras lyrik och dramatik ur skilda teoretiska perspektiv. Studenterna tillämpar sina kunskaper i muntliga, skriftliga och gestaltande övningar.

Kursen består av två moment:

Moment 1. Lyrik i teori och praktik, 7,5 hp

Moment 2. Drama och teater: en livsnerv i samhället, 7,5 hp

Moment 1. Lyrik i teori och praktik, 7,5 hp

(Lyrical Poetry in Theory and Practice)

Att läsa, analysera, skriva och framföra lyrik är centrala inslag i detta moment, där lyrik studeras ur ett språkligt, litterärt och didaktiskt perspektiv. Momentet skall ge kännedom om lyrik från skilda tider, länder och kulturer samt om lyrikens genrer: från rim och ramsor till modernismens fria vers och dagens muntliga genrer, t.ex. rap, estradpoesi och populärmusikens texter. Lyrikanalysens elementa presenteras och övas. Leken med språket, olika sätt att associera fonologiskt och föreställningar om vad lyrik är utgör en brygga till momentets teoretiska resonemang om diktens formspråk. Eget kreativt skrivande och framförande av lyrisk text, gärna med stöd av andra konstarter och med sikte in mot skolkontexten, ingår också i momentet.

Moment 2. Drama och teater: en livsnerv i samhället, 7,5 hp

(Drama and Theatre: a Vital Part of Society)

Momentet ger grundläggande kunskaper i drama och teater ur ett språkligt, litterärt och didaktiskt perspektiv. Momentet behandlar några dramapedagogiska metoder genom såväl teori som praktisk tillämpning. Läsning av och samtal om några av teaterhistoriens klassiker liksom hur barnböcker kan dramatiseras, förbereder studenterna på att med denna utgångspunkt framföra en egen teaterföreställning. I momentet studeras också kommunikationsteorier, samtalsanalys och samtalsmetodik samt den muntliga språkförmågans betydelse för social kompetens. Målet med momentet är att den studerande skall bli medveten om teaterns pedagogiska potential och dess betydelse i samhället och för individen.

3. Förväntade studieresultat

Efter godkänd kurs ska den studerande

- ha grundläggande kännedom om lyrik och dramatik från olika epoker
- kunna genomföra en grundläggande lyrik- och dramaanalys
- kunna diskutera språkets form och funktion utifrån lyriska och dramatiska texter
- kunna delta i och leda samtal om lyrik- och texttolkning samt didaktiskt planera lyrikmoment i skolan
- ha prövat på eget kreativt skrivande samt framförande av lyrisk text
- kunna improvisera och gestalta olika roller samt genomföra en mindre teaterföreställning med utgångspunkt i text

Moment 1. Lyrik i teori och praktik

Efter godkänt moment skall den studerande

- ha grundläggande kännedom om lyrik från skilda tider, länder och kulturer
- ha grundläggande kunskaper om lyrikens genrer och formspråk
- ha grundläggande kunskaper om svenskans prosodi
- ha grundläggande kännedom om frågeställningar kring språkets form och innehåll
- kunna genomföra en grundläggande lyrikanalys
- kunna delta i och leda samtal om lyrik- och texttolkning
- ha prövat på eget kreativt skrivande samt framförande av lyrisk text
- kunna didaktiskt planera lyrikmoment i skolan

Moment 2. Drama och teater: en livsnerv i samhället

Efter godkänt moment skall den studerande:

- ha utvecklat förmågan att läsa, analysera, diskutera och tolka dramatisk text från olika epoker
- kunna beskriva och tillämpa några dramapedagogiska metoder
- kunna improvisera och gestalta olika roller samt genomföra en mindre teaterföreställning med utgångspunkt i text
- kunna beskriva och diskutera iscensättningsprocessen utifrån kommunikationsteorier
- kunna genomföra en samtalsanalys som omfattar sociolingvistiska och andra språkliga iakttagelser t.ex. kring interaktion och kön
- förstå den muntliga språkförmågens betydelse för social kompetens

4. Förkunskapskrav

Särskild behörighet. Minst Sv B, Eng B, Sh A.

5. Undervisningens uppläggning

Undervisningen planeras så att utrymme ges för studerandeflytande. Undervisningen bedrivs i form av föreläsningar, seminarieövningar och gruppövningar. Genomgående integreras det språkliga, litterära och didaktiska innehållet.

6. Examination

Kursen examineras genom muntlig och/eller skriftlig tentamen.

Betygen Underkänd, Godkänd och Vål godkänd tillämpas. För sammanfattningsbetyget Vål godkänd krävs Vål godkänd på båda momenten. För studerande som inte blivit godkänd vid ordinarie provtillfälle anordnas ytterligare provtillfälle. Studerande som två gånger underkänts i prov har rätt att hos fakulteten för lärarutbildning begära att annan examinator utses att bestämma betyg.

Moment 1. Lyrik i teori och praktik

Momentet provas genom muntlig och/eller skriftlig tentamen. Betygen Vål godkänd, Godkänd och Underkänd används.

Moment 2. Drama och teater: en livsnerv i samhället

Momentet examineras löpande genom aktivt deltagande i seminarier och workshops samt i genomförda skriftliga uppgifter förankrade i kurslitteraturen. Dramatik och språk examineras genom en skriftlig analysuppgift. I språkdelen ingår härutöver en muntlig redovisning inför grupp. Den didaktiska delen examineras i en genomförd teateruppsättning samt en skriftlig processbok som beaktar samtliga grupprocesser i momentet. Obligatorisk närvaro under seminarier och workshops. Betygen Vål godkänd, Godkänd och Underkänd används.

7. Tillgodoräknande

Tillgodoräknande provas alltid individuellt. Ansökan om tillgodoräknande görs på särskild blankett som skickas till Registrator, Umeå universitet, 901 84 Umeå. (Se universitetets regelsamling och tillgodoräknandeordning.)

8. Kurslitteratur

Moment 1. Lyrik i teori och praktik

Kurslitteratur:

- 120 s. Elleström, Lars, *Lyrikanalys. En introduktion*. Lund: Studentlitteratur 1999.
- 135 s. Engstrand, Olle, *Fonetik light: kortfattad ljudlära för språkstudier och uttalsundervisning*. Lund: Studentlitteratur 2007.
- 190 s. Heard, G, *Allt gott på jorden*. Göteborg: Daidalos 1990.
- 100 s. Kåreland, Lena, *Modernismen i barnkammaren*. Stockholm: Rabén & Sjögren 1999, kap.7: "Författare för barn och vuxna - Lennart Hellsings skönlitterära 40-tal"; kap.8: "Dada och 1940-talets moderna barnbok - exemplet Pippi Långstrump".
Svenska Skrivregler. Utgivna av Svenska språknämnden. Stockholm: Almqvist & Wiksell, senaste upplagan.
- 30 s. Tornéus, Margit, *På tal om språk*. Stockholm: Liber 2000.
- 120 s. Wolf, Lars, *Till dig en blå tussilago. Att läsa och skriva lyrik i skolan*. Lund: Studentlitteratur 1997.

Summa: ca 750 s.

Skönlitteratur

Lyrik kan inte mätas i sidantal. I stället anges här **exempel** på enskilda författare och ett antal antologier, bland vilka lärare och studerande tillsammans väljer vad som kommer att behandlas i undervisningen. Några hela diktsamlingar ska läsas enligt lärares anvisning.

Enskilda författare (och anonyma):

Ur Bibeln: Höga visan; Sapfo, Horatius; Ur Eddan; Den medeltida balladen, Petrarca, John Donne, Sophia Elisabet Brenner, Hedvig Charlotta Nordenflycht, Anna Maria Lenngren, Carl Michael Bellman, William Blake, Coleridge, P.B. Shelley, Esaias Tegnér, Erik Johan Stagnelius, Walt Whitman, Emily Dickinson, Gustaf Fröding, Edith Södergran, Elmer Diktonius, Harriet Löwenhjelm, Sigbjörn Obstfelder, Vladimir Majakovskij, Dan Andersson, Karin Boye, Gunnar Ekelöf, Rut Hillarp, Erik Lindegren, Lennart Hellsing, Sandro Key-Åberg, Sonja Åkesson, Sylvia Plath, Göran Palm, Tomas Tranströmer, Kristina Lugn, Siv Widerberg, Povel Ramel, Bodil Malmsten, Tage Danielsson, Solveig v Schoultz, Cornelis Vreeswijk, Eva Ström, Barbro Lindgren, Katarina Frostenson, Birgitta Lillpers, Ann Jäderlund, Eva Kilpi, Eva Dahlgren, Lotta Olsson, Åsa Maria Kraft, Anna Hallberg, Janosch, Johannes Anyuro.

Skiv/CD-inspelningar:

Petter **eller** Feven **eller** annan rap-artist väljs i samråd mellan lärare och studenter.

Antologier:

Barnens versbok. Red. Siv & Gertrud Widerberg. Sthlm: Litteraturfrämjandet 1986 och senare.

Barn i Norden, utg av Nordiskt Ministerråd. Red. Borberg, K, m.fl. Österås: Cappelens forlag.

Dikter att tala om. Red. Mandy Åhammar & Ragnhild Nordén. Stockholm: Natur och kultur 1981.

Hassler, Göran, *Bellman*. Stockholm: En bok för alla, 1989.

Hassler, Göran, *Den nyaste ordmusiken*. Stockholm: En bok för alla, 1992.

Hunger: dikter för unga. Red. Ylva Eggehorn. Stockholm: Bromberg 1999.

I denna vida värld. Verser från många länder för barn och vuxna. Red. Gunilla Lundgren och Siv Widerberg. Stockholm: En bok för alla 1993.

Kom över på den här sidan. Urval av Bob Hansson. Stockholm: Bromberg 2000.

Kärlek och uppror. Red. Siv Widerberg & Anna Artén. Stockholm: En bok för alla, (1989) 1993 och senare.

Litteraturens klassiker 1, 7, 9, 14, 17-18. Red. Lennart Breitholtz, tillämpliga delar.
Ord till moder Svea/Word to your mother! Red. Daniel Möller. Stockholm: Bonnier Carlsen 2000.
Poesiboken (i serien *Min skattkammare*). Stockholm: Natur och kultur 1983.
Svensk dikt från trollformler till Frostenson. Red. Lars Gustafsson. Stockholm: W & W 1996.
Världen i Sverige: en internationell antologi. Red. Madeleine Grive & Mehmed Uzun. Stockholm: En bok för alla 1995.

Referenslitteratur

Adrian, Lisbeth, *Från rim och ramsor till Ekelöf och Kafka. Litteraturarbete i tre yrkesinriktadegymnasieklasser*. Stockholm/Stehag: Brutus Östlings Bokförlag Symposion 1997.
 Althoff, Johan, *Det mesta är osagt*. Alfabeta bokförlag 1996.
 Benton, Michael & Fox, Geoff, *Teaching Literature Nine to Fourteen*. Oxford: Oxford University Press 1985, 1994 och senare, kapitel 2, 4, 7 **eller** Furniss, Tom & Bath, Michael, *Reading Poetry. An Introduction*. London 1996 (urval).
 Bergsten, Staffan, *Klang och åter. Tre röster i samtida svensk kvinnolyrik*. Stockholm: FIB:s Lyrikklubb 1997.
 Bergsten, Staffan, *Lyrikläsarens handbok*. Lund: Studentlitteratur 1994.
 Espmark, Kjell, *Själen i bild: en huvudlinje i modern svensk poesi*. Stockholm: Norstedt 1977.
 Hallberg, Peter, *Diktens bildspråk: teori, metodik, historik*. Göteborg: Esselte studium 1982.
 Hassler, Göran, "Att recitera dikt - en studieplan" i *Ordens musik*. En bok för alla 1990.
 Hedlund, Tom, *Att förstå lyrik*. Stockholm: Ordfronts förlag 1989 och senare.
 Henriksson, Alf, *Verskonstens ABC* (1982) Stockholm 1985.
 Hänström, Lars, *Lär mig att mäta tiden: Dagens dikt 1955-1989*. Stockholm: Norstedt 1997.
 Lilja, Eva (red), *I klänningens veck. Feministiska diktanalyser*. Göteborg: Anamma 1998 (urval).
 Linnér, Sture, *Den gyllene byran*. Stockholm 1989.
 Lundkvist, Ulla, *Läs, Tolka, förstå*. Stockholm 1995.
Lyrikvännen. Tidskrift för FiB:s Lyrikklubb. Valfria årgångar.
 Möller Jensen, E m.fl (red), *Nordisk kvinnolitteraturhistoria*, del 1-4. Höganäs: Wiken och Bra Böcker 1993-97.
 Olsson-Algulin, *Litteraturens historia i Sverige*. Stockholm: Norstedts 1990 och senare.
 Olsson-Algulin, *Litteraturens historia i världen*. Stockholm: Norstedts 1987 och senare.
 Rooswall Persson, Gun, *Lärande samtal. Elevers kollektiva textbygge i samband med diktskrivande*. Umeå: Inst för litteraturvetenskap och nordiska språk 2000.
Svenska prosadikter. Red. L-H Svensson och Lasse Söderberg. Stockholm:FIB:s Lyrikklubb 1984.
 Södergran, Edith, *Septemberbyran*. Diktsamlingen ingår bland annat i Södergran, Edith, *Samlade dikter*. Stockholm: Wahlström & Widstrand, 1986 och senare.
 Witt-Brattström, Ebba, *Ediths jag. Edith Södergran och modernismens födelse*. Stockholm: Norstedts 1997 (urval).

Moment 2. Drama och teater: en livsnerv i samhället

Kurslitteratur:

- 292 s.** Ekerwald, Carl-Göran, *Shakespeare – liv och tänkesätt*. Stockholm: Norstedt 1998.
97 s. Einarsson, Jan, *Språksociologi*. Lund: Studentlitteratur 2004, sid. 239-336.
30 s. Helander, Karin, *Från sagospel till barntragedi. Pedagogik, förströelse och konst i 1900-talets svenska barnteater*. Stockholm: Carlsson 1998, kap. "Genom mörkret ut i ljuset", s. 124-155.
105 s. Johnstone, Keith, *Impro: improvisation och teater*. Solna: Entré/Riksteatern 1985, s. 13-117

- 41 s. Lindberg, Inger, "Samtal och interaktion – ett andraspråksperspektiv". I K. Hyltenstam och I. Lindberg (red.) *Svenska som andra språk – i forskning, undervisning och samhälle*, Lund: Studentlitteratur, 2004
- 150 s. Nilsson, B & Waldemarsson, A-K, *Kommunikation. Samspel mellan människor*. Lund: Studentlitteratur 1990.
- 34 s. Sigfridsson, Barbro, "Myten i vardagen. Några reflexioner kring två uppsättningar av *Medeas barn*". I Hammergren-Helander-Sauter (red), *Svenska teaterhändelser 1946-1996*. Stockholm: Natur och kultur 1996.
- 80 s. Sjöberg, Birthe, *Dramatikanalys. En introduktion*. Lund: Studentlitteratur 1999 (urval). *Svenska Skrivregler*. Utgivna av Svenska språknämnden. Stockholm: Almqvist & Wiksell, senaste upplagan

Summa: 829 s.

Skönlitteratur

Följande titlar är att se som **förslag**.

Antologier:

- Holm, Ingvar (red), *I en akt*. Malmö: Liber (1966, 1976), 1984.
- Holm & Janzon (red), *Pjäser för skola och barn*. Stockholm: Teaterförlaget Fomer Hansen 1980

Förkortningar:

- VD 1 - 4 = *Världsdramatik* 1-3, red. Lewan; 4, red Lewan & Sjöberg, Studentlitteratur
- LK 5 = *Litteraturens klassiker: Medeltidens litteratur. Lyrik, dramatik m.m.* Pan/Norstedt.
- Euripides, *Medea* (LK 2); Sofokles, *Antigone* (VD 1).
- Spelet om Envar* (LK 5).
- Shakespeare, *Hamlet* **eller** *En midsommarnattsdröm* **eller** *Stormen* **eller** *Trettondagsafton* (Ordfront)
- Molière, *Den girige* (VD 1) **eller** Racine, *Faidra* (VD 1).
- Ibsen, *Et dukkehjem* (VD 2).
- Strindberg, *Fröken Julie* (VD 2).
- Benedictsson, Victoria, *Teorier. Ett lustspel*. (Tullinge: Bokförlaget Jungfrun).
- Brecht, *Mor Courage och hennes barn* (VD 3).
- Beckett, *I väntan på Godot* (VD 3).
- Churchill, Caryl, *Top Girls* (VD 4).
- Lysander, Per & Osten, Suzanne, *Medeas barn* (VD 4).
- Pleijel, Agneta, *Rut* (Verbums förlag).
- Lindgren, Barbro, *Sagan om den lilla farbrorn*.
- Lugn, Kristina, *Idlaflickorna* (VD 4).
- Göthe, Staffan, *Den feuruktansvärda semällen*.
- Lindgren, Barbro, *Tungt gräs* **eller** Lindström, Börje, *Sprit*.
- Törnquist, Mia, *Nora Scharazades drömda liv*.
- Nyskrivna texter av t.ex. Mattias Andersson, Maria Blom, Sofia Fredén, Joakim Pirinen

Referenslitteratur

- Bark, Richard, *Dramat i din föreställning*. Lund: Studentlitteratur 1993.
- Byréus, Katrin, *Du har huvudrollen i ditt liv: om forumspel som pedagogisk metod för frigörelse och förändring*. Stockholm: Utbildningsförlaget 1990 eller senare.

- Sörenson, Margareta (red), ...är bara ryck på trådar: *Marionetteatern under 40 år*. Stockholm: Stockholmia 1998.
- Entré* eller någon annan teatertidskrift. Valfria årgångar.
- Erberth, B & Rasmusson, V., *Undervisa i pedagogiskt drama*. Lund: Studentlitteratur 1991.
- French, Marilyn, *Manligt och kvinnligt i Shakespeares diktning*. Stockholm: Askild och Kärnekull 1982 (urval).
- Heathcote, Dorothy & Bolton, Gavin, *Drama for learning*. Portsmouth, N H: Heinemann 1995.
- Heggstad, Kari Mjaaland, *7 veier til drama: grunnbok i dramapedagogik for lærere i barnehage og småskole*. Bergen-Sandviken:Fagbokforlaget 1998 (urval).
- Hellspong, Lennart, *Retorik och kön*. Kompendium från Södertörns högskola 2000
- Henriksson, Lisa, *Lära i lek och drama*. Stockholm: Natur och kultur 1987.
- Kvinnovetenskaplig tidskrift* 1997: 2: Temanummer: "Teater!".
- Lundgren, Anna Sofia, *Tre år i g. Perspektiv på kropp och kön i skolan*. Stockholm/Stehag: Brutus Östlings Bokförlag Symposion, diss. 2000. Särskilt kap. "Ordens makt", s.105-119.
- Lyngfelt, Anna, *Den avväpnande förtroligheten i Sverige 1870-90*. Göteborg, diss. 1996.
- Ringby, Per, *Avantgardeteater och modernitet*. Gideå: Vildros 1995.
- Roos Sjöberg, Jeanette, *I gränslandet mellan scen och publik. Nycklar till teater – med drama som metod*. Falun: Dalateatern 2000.
- Rosenberg, Tiina, *Byxbegär*. Göteborg: Anamma 2000. (urval)
- Rosenqvist, Claes, *Mittsvenska scener. Härnösands, Sundsvalls och det sena 1800-talets landsortsteater*. Skrifter utg av Johan Nordlander-sällskapet. Umeå 1998.
- Sjöblad, C & Witt-Brattström, E, "Jag vill skriva om kvinnor. Om Victoria Benedictsson i *Nordisk kvinnolitteraturhistoria*, del 2. Höganäs: Wiken 1993 eller senare.
- Svahn, Margareta, *Den liderliga kvinnan och den omanlige mannen*. Stockholm: Carlssons 1999.
- Tjäder, Per Arne, *Fruktan, medkänsla och kritisk distans. Den västerländska dramateorins historia*. Lund: Studentlitteratur 2001 (urval), 100 s.
- Ödeen, Mats, *Dramatiskt berättande. Om konsten att strukturera ett drama*. Stockholm: Carlsson 1995. (urval)
- Östern, Anna-Lena, "Sol, soll! – Jag vill va' solen!" Rapport från Pedagogiska fakulteten, Åbo Akademi, nr 9. Vasa: Åbo akademi 1994.